

de, est verum Sacramentum, & tamen gratiam actu non conferit sed sufficit, quod quantum est de se, possit illam conferre, si subiectum sit dispositum: hic vero subiectum non est dispositum, eò quod totum effectum Sacramenti recepit in sumptione specierum panis. Sicut si Læcūs post sumptam unam particularē, immediate sumeret aliam, nullam gratiam reciperet, quia similes subiectum non esset dispositum, eò quod totum effectum Sacramenti in sumptione prima hostiæ receperit.

7. Objicies secundū: Sacraenta novae legis causant id quod significant: At majorem gratiam significat gemina species, quam alterutra tantum; gemina enim species significat plenitudinem con vivij spiritualis, & perfectam animæ refectionem, quam non significant singula species scorsim sumptæ: Ergo majorem gratiam causant duas species, quam unica.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorē, ad cuius probationem, nego ex parte rei significata pleniorē refectionem spiritualem significari per utramque speciem simul, quam per alterutram tantum, sed solum ex parte modi significandi, quod non sufficit ut Sacramentum pleniorē aut perfectiore operetur effectum, ut in secunda probatione conclusionis ostendimus, duplique exemplo declaravimus.

§. II.

Resolutio secunda difficultatis.

8. Dico secundū, nullum extare jus divinum, quo Laici & Clerici non conficiunt, ad Eucharistia Sacramentum sub utraque specie sumendum obligentur, subindeque Ecclesiam usum calicis Laicis prohibere posse.

Probatur primō ex facto Christi, qui Luke 24. duos Discipulos euntes in Emmaüs, in sola specie panis communicavit: verba enim illa, Cognoverunt Dominum in fractione panis, de Eucharistia intellexerunt Augustinus lib. 3. de consensu Evangelistarum cap. 25. Hieronymus in Levitic. cap. 9. Beda & Theophilactus in illum locum.

9. Probatur secundū ex Scriptura, in qua de communione sub sola specie panis fit sacerdē mentio, dicitur enim Acto. 2. Erant perseverantes in communione fractionis panis. Et cap. 20. dicuntur fidèles unā sabbati convenire ad fractionem panis. Quod omnes de communione Sacramentali interpretantur. Imō ipse Christus Joan. 6. communio nem Eucharistica, sola manducatione panis, his verbis significavit, Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum. Et ut egregie obseruavit Petrus de Ragusio, qui in Concilio Basileensi, contra hæreticos hanc veritatem acerrime propugnavit, Christus in eodem capite undecies mentionem fecit de hoc Sacramento, sub specie panis; sub nomine autem carnis & sanguinis, non nisi quater, ut offendeter ad salutem foliā specie panis sufficiere.

10. Eadem veritas ex antiqua Ecclesiae consuetudine aperte colligitur; nam olim Sacra Eucharistia domum à fidelibus deferebatur, à Monachis in Eremum, & ab itinerantibus ad loca remotissima, ut eam manu propria sumerent tempore opportuno, ut supra cap. 1. §. 1. ostendimus: At hoc verificari nequit, nisi de Eucharistia in una tantum specie, scilicet panis: Tum quia sacratus calix nunquam in manus laicorum dabatur, & multò minus aliorum deferrit solitus erat, sed per manus Diaconorum ministrabatur: Tum etiam, quia tunc mulieres solitæ erant excipere Eucharistiam in mundo

linteolo, ut constat ex Concilio Antiocheno, can. 39. ubi sic dicitur: Vnaqueque mulier, quando communicat, dominicalem suum (id clivitissimum linteum ad excipiendum Domini corpus idoneum) habeat. Quod si non habuerit, usque in alium diem Dominicum non communicet. Hoc autem ut constat, de specie vini non potest intelligi. Tum denique, quia Eucharistia sic delata, aliquando per annum integrum (ut habetur in Prato spirituali cap. 49.) in soliditudinem sacerdoti præsentim persecutio, servabatur: species autem vini non potuissent tam diu servari, cum vinum facile & citè acepsat & corruptatur: Ergo in primitiva Ecclesia, Eucharistia sub una tantum specie panis aliquando sumebatur. Constat etiam, Nazarenos, exordio nascientis Ecclesiae, sub specie tantum panis committitare solitos fuisse, cum lege Mosaica, quam initio conversionis permittabant servare, vinum bibere eis non licet. Item infantibus olim Eucharistia sub unica tantum specie porrigebatur, & cum non posset cibum aliquem solidum sumere, aliiquid sanguinis Domini in os eorum per Presbiterum aut Diaconum instillabatur. Est etiam antiqua Ecclesiae consuetudo, ut in die Paracœves, hoc Sacramentum sub sola specie panis à Sacerdote officium celebrante sumatur, & quod ea die Missæ sacrificium non offeratur. Unde egregie Hugo Victorinus secundo codice Miscellaneorum lib. 5. Hodie non sacrificamus, dum nobis hostia de manibus tollitur, non sacrificant amici, dum trucidant inimici.

Item S. Leo Papa serm. 4. de quadragesima refert, quod Manichæi, ut se Catholicos esse simularent, communicabant cum Catholicis, quod non potest intelligi de communione sub utraque specie, sed solū de communione sub specie panis; quia Manichæi superstitiones abhorrebant a vino, tanquam à felle draconis, & veluti à Dæmonie facto, ejusque potum sacrilegum esse existimabant, neque credabant Christum sub speciebus ejus esse in Eucharistia: Ergo in primitiva Ecclesia licitum erat fideli bus, sub una tantum specie communicare, quod evidens argumentum est, nullum extare jus divinum de communione laicæ sub utraque specie, alioquin illud omnes præcepti capaces tunc obligasset.

11. Ratio etiam suffragatur: quatuor enim tantum sunt in hoc Sacramento, ex quibus solum videatur posse peti necessitas communicandi sub utraque specie, respectu laicorum; subindeque jus aliquod divinum illos obligans ad talem communionem, scilicet ejus effectus, significatio, res contenta, & species continentis: Atqui ex nullo ex his talis necessitas peti potest: Ergo &c. Major patet ex sufficienti enumeratione. Minor vero probatur quantum ad singulas partes. In primis enim talis necessitas non potest oriri ex effectu, quandoquidem vel totus effectus Sacramenti Eucharistiae tribuitur communicanti sub una specie, ita ut, per se loquendo, communicans sub utraque specie non plus gratia recipiat, ut §. precedenti docuimus; vel si, ut quidam existimant, detur major effectus per sumptionem diuinarum specierum, ille tamen non est necessarius ad salutem, ut docet Tridentinum scilicet 21. cap. 3. dicens nullā gratiā ad salutem necessariā eos defranci qui unam speciem solum accipiunt. Non potest etiam talis necessitas peti ex significatione, quia in unica specie tota Sacramenti significatio subsistit, ut §. precedentem ostensum est. Neque etiam ex re contenta in hoc Sacramento, utpote cum totus Christus sub qualibet specie continetur. Nec denum ex parte ipsatum specierum, cum enim specierū sumptio sit solum propter significationē,

vel propter effectum, vel propter rem contentam, si ex his tribus nulla sequatur necessitas communicandi sub utraque specie, manifestum est quod nulla etiam oriatur ex parte ipsatum specierum.

12. Objiciunt in primis Hæretici illud Christi Joan. 6. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ex quo inferunt, quod privare populum calice, sit ipsum privare vita aeterna. Nam Christus ait, nisi biberitis sanguinem, non habebitis vitam. Neque sufficit dicere sanguinem Christi contineri sub specie panis, quia Christus præcepit bibere: At sumere speciem panis, non est bibere; alioquin Sacerdos bis sanguinem biberet, semel sub specie panis, & iterum sub specie vini.

Respondeo primō, retorquendo argumentum in Hæreticos; illi enim permittunt abstemios, saporis & odoris vini impatientes, communicare sub sola specie panis, & tamen non credunt eos propterea vitā aeternā privari: Ergo sub imēipsis aperte contradicunt, cum dicunt Ecclesiam Romanam privando populum calice, ipsum privare vitā aeternā, & communionem sub utraque specie esse de jure divino; si enim de hoc extaret jus divinum, vel Christi præceptum, non possent in hoc dispensare in suis ordinationibus Ecclesiasticis & permittere quod abstemij sub sola specie panis communi cent.

Respondeo secundū, sensum hujus propositionis, Nisi manducaveritis & biberitis, esse disjunctiū, ex modo loquendi Hebræorum, qui sacerdūlē copulativā utuntur pro disjunctiva, ut constat Levitici 20. Patri matrīque quū maledixerit, sanguis ejus sit super eum. Id est Patri vel matri. Et exodi 21. iuxta Hebræum: Qui percussit patrem suum & matrem, morte moriatur: Id est patrem vel matrem. Item Apostolus 1. Corinth. 11. Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat &abit: Hoc est qui manducat, aut bibit. Neque enim ut quis iudicium seu condemnationem sibi accer sat, per indignam hujus Sacramenti sumptionem, necessarium est, ut sub utraque specie illud indignè sumat, sed sufficit quod panem Eucharisticum, vel calicem sumat indignè.

13. Objiciunt secundū, Gelasium Papam cap. Comperimus de consecrat dist. 1. graviter reprehendere aliquos fideles, qui à sumptione calicis abstinebant, sic enim ait: Comperimus quod quidam, sumpta tantummodo corporis sacri portione à calice sacri cruxis abstineant. Qui procul dubio (quoniam nefio quia superstitione videntur obstringi) aut integræ Sacraenta percipiunt, aut ab integris arcanis: quia divisio unius ejusdemque mysterij, sine gran di sacrilegio non potest provenire.

Respondent aliqui Pontificem canone citato inveni in Manichæos, qui sub specie tantum panis communicantes, à calice abhorrebant, eò quod vintum ut à Dæmonie factum detestarentur; ideoque illum condidisse decretum de communione sub utraque specie, ut ea ratione detergerentur Manichæi sub catholicō nomine latentes, & in exilium mittentur.

Sed melius respondet, in illo canone sermonem tantum esse de Sacerdotibus consecrantibus, nam Glossa in margine ait: Hoc intellige de consci entie &c. Et D. Thomas hic qu. 80. art. 12. ad 1. Gelasius, inquit, loquitur quoniam ad Sacerdotes. Id ipsum aperte convincit titulus canonii præfixus, qui sic habet: Item Gelasius Papa Majorico & Ioanni Episcopis: Corpus Christi sine ejus sanguine Sacerdos non debet accipere.

III. Pars.

14. Objiciunt tertīo: Sacramentum Eucharistiae est ultimum testamentum, quo Christus morti proximus, corpus & sanguinem suum legavit filiis suis: Ergo Ecclesia non potest absque iniustitia hac hæreditate Christianos privare, cū non sit domina, sed tantum administratrix Sacramentorum.

Respondeo Ecclesiam privando laicos usū calicis, eos non privare propterea hæreditate à Christo legata: tum quia quidquid accipient per utramque speciem, accipiunt per unam, ut §. præcedenti ostendimus. Tum etiam, quia esto fraudarentur aliquā gratiā, cū tamen hæc non sit ad salutem necessaria, non defraudant paterna hæreditate, quæ salvatur in gratia ad salutem necessaria. Sicut infantes non dicuntur fraudari paterna hæreditate, cū quod priventur grata Sacramentali quam ex mandatione hujus Sacramenti percipere possent.

15. Ex dictis colligitur, ex vi præcepti divini, non minus licitum ac sufficiens ad salutem fore, hoc Sacramentum, sub specie vini, quam sub specie panis, sumere; cū non minus una species quam altera, totum Christum, totanque refectionem spiritualem animæ contineat. Ecclesia tamen communionem laicorum, ad speciem panis potius quam ad speciem vini determinavit, vel ob difficultatem conservandi sanguinem pro infirmis, vel ob periculum illum effundendi in ministrando, vel demum ob difficultatem purificandi vas, in quibus multum sanguinem conservari offereret pro tota populo communicando. Præterquam quod animadvertit aliquos esse à natura abstemios, & à vino abhorrentes, ejusque saporis & odoris impatientes: vinum multis in locis haberi non posse in tanta copia, ut multa hominum millia possent communicare; durumque esse Sacerdoti id quod ab omnibus delibatum erat & restabat, consumere; præfertim cibis ad communicandum accederent aliqui male affecti, sordidi, & fecidi, qui etiam alios à communione deterrebant, eò quod ex eodem calice illis bibendum erat.

CAPUT XII.

De sacrificio Missæ.

1. Duplicet etiam hīc nobis est concertatio, incunda, altera cum Hæreticis, altera cum Catholicis. Moderni enim Hæretici, cum Luther & Calvinus negant, Missam, seu actionem illam sacram, quā in Ecclesia Catholica conficitur Eucharistia, esse verē & propriè sacrificium. Catholici vero unanimiter sentientes, illam esse verū sacrificium, disputant in qua actione ratio essentialis talis sacrificij consistat? An in consecratione, oblatione, vel fractione hostiæ, aut in ejus sumptione & mandatione?

§. I.

Missæ habet veram & propriè dictam rationem sacrificij.

2. Probatur ex Scriptura: In primis enim Malach. 1. reprobans antiquis Sacerdotibus, quod sacrificia polluta offerent, promittitur offerenda in gentibus, & in omni loco, oblatio mundā, id est (ut interpretantur Tertullianus, Ireneus, Augustinus, & Damascenus) Eucharistiae sacrificium, quod ut ait Tridentinum scilicet 22. c. 1. oblatio mundā dicitur quia nullā offerentum indignitate ans

malitiā inquinari potest. Ibi autem sermonem esse de sacrificio propriè dicto, constat ex eo quod talis oblatio per oppositionem comparatur cum sacrificiis Iudaicis propriè dictis: comparatio autem fit inter res ejusdem generis.

Secundò Daniel. 8. prædictitur Antichristus ablaturus *juge sacrificium*, nempè Christianorum, quod proinde supponitur eo usque futurum. Neque ibi etiam sermo est de improprio sacrificio, interno scilicet & invisibili, ut dicunt hæretici; nam illud nec tunc quidem cessabit, nec sacrificium dicitur absolute, sed cum addito, nempè sacrificium laudis, sacrificium spiritus, sacrificium justitiae &c.

Tertiò Psalm. 109. & Hebr. 7. Christus dicitur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech: Sed non potest sic appellari, ob sacrificium Crucis; quia cum istud eruentum fuerit, deberet potius ratione illius dici Sacerdos secundum ordinem Aaron: Ergo solùm ratione sacrificij Eucharistie, quod offertur in pane & vino, sicut sacrificium Melchisedech. Unde Cyprianus lib. 2. epist. 5. ad Cecilianum: *In Sacerdote Melchisedech sacrificij dominici Sacramentum prafiguratum videmus, secundum quod Scriptura divina testatur & dicit: Et Melchisedech Rex Salem protulit panem & vinum. Fuit autem Sacerdos Dei Summi, & benedixit Abraham.*

His locis addo alterum ex Psalmo 71. versu 16. desumptum, ubi vulgata nostra lectio sic habet: *Erit firmamentum in terra in summis montibus: quæ alij ex Hebreo fonte sic reddant: Erit particula frumenti in terra in capite montium.* Sed Rabbi Jonathas, qui ante Christum natum scribebat, paulò alteri explicat: *Placenta (inquit) panis, sicut sacrificium in capitibus Sacerdotum qui sunt in Ecclesia.* Quibus verbis nihil potuit dici clarius, ad sacrificium Missæ inercentum significandum: quomodo enim placenta panis sit sacrificium in capitibus Sacerdotum, nisi cùm hostia ex triticeo pane confecta, consecratur à Sacerdotibus in Ecclesia, & post consecrationem super capita Sacerdotum attollitur, & adoranda populo proponitur.

3. His Scripturæ & Patrum testimonii subjungi potest ratio desumpta ex definitione sacrificij, quod sic describitur: *Sacrificium est oblatio rei sensibilis, cum illius immutatione, facta Deo, in signum supremi ejus super res omnes domini, ex legitima institutione:* Sed Missa, seu ceremonia illa sacra, qua in Ecclesia Catholica conficitur Eucharistie, habet omnes illas conditions: Ergo est verum & proprium sacrificium. Minor probatur, in primis enim in Missa sit oblatio rei sensibilis, scilicet corporis & sanguinis Christi, sub speciebus panis & vini.

Respondeo Christum in illo colloquio cum Samaritana, solum declarare voluisse, quod neque in monte illo, neque in Ierusalem, posterum adoratur aut coletur Deus sacrificii carnalibus Iudeorum, non tamen negasse futuram aliquam adorationem & sacrificium, quod omnino spirituale esset quoad suam virtutem, & modum existendi rei oblatæ, nempè sacrificium Eucharistie, in quo Christus invisibilis & sacramentali modo continetur, licet sit visibile ex parte specierum quibus continetur, & cæremoniarum quibus celebratur. Unde qui hoc sacrificio Deum colit, in spiritu & veritate adorat.

6. Obiectum secundò: Christus Psalm. 109. & ad Hebræ. 7. dicitur Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, subindeque nullos habet sui Sacerdotij in lege gratia successores, ut enim ibidem ait Apostolus, plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohibentur permanere: Ergo cùm sacrificium & sacerdotium sibi mutuo corraspondant, nullum verum

&

& propriè dictum datur in lege gratiæ sacrificium.

Respondeo quod licet ex eo quod Christus sit Sacerdos in æternum, non habeat successores in sacerdotio, & consequenter in lege gratiæ nulli sint Sacerdotes pars cum eo potestatis, non tamen inde fit quod nullus habeat Sacerdotes, vicarios, ministros, & dispensatores; quin potius cùm jam non fungatur suo Sacerdotio, per se immediatè offerendæ sacrificia, necesse est quod habeat plures vicarios per quos hoc faciat. Neque repugnat unitati Sacerdotij Christi, plures habere in terris ministros, qui vice ipsius visibile offerant sacrificium: Sicut licet Christus unus sit Doctor & Magister, ut dicitur Matth. 23, hoc tamen non impedit, quin plures habeat in terris ministros, qui vice ipsius doceant, & gregem verbo & doctrina pastant.

7. Ex dictis intelliges, Eucharistiam habere simul rationem sacramenti, sacrificij, & Testamenti. Est enim Sacramentum, quatenus ordinatur in nostram sanctificationem: sacrificium, in quantum offertur Deo in recognitione supremi dominij quod habet in vitam & in mortem; & testamentum, quatenus est instrumentum authenticum divinæ voluntatis, & promissionis vitæ æternae: Sicut Exodi 24. Sanguis viætumatum effusus super populum, fuit simul sacrificium & testamentum; & sicut agnus paschalis in antiqua lege simul rationem Sacramenti & sacrificij habuit. Unde malè inferunt Hæretici, Eucharistiam non esse sacrificium, ex eo quod habeat rationem Testamenti & Sacramenti.

§. II.

Essentia sacrificij Missæ consistit in consecratione, ut dicente ordinem transcendalem ad sumptionem tanquam ad finem & terminum extrinsecum.

8. Probatur primò: Essentia sacrificij Missæ non potest consistere in oblatione quæ fit post consecrationem, cùm per talen oblationem nulla fiat immutatio rei oblatæ, quæ tamen est de ratione sacrificij. Neque in fractione hostiæ consecratæ in tres partes, quæ fit à Sacerdote ante sumptionem, quia fractio ista solum est circa species panis: actio autem sacrificativa debet completi utramque speciem, cum sacrificium Missæ sit secundum ordinem Melchisedech, qui panem & vinum in sacrificium obtulit. Addo quod talis fractio hostiæ non est ex institutione Christi, sed solum cæteronia quedam ab Ecclesia instituta. Neque in sumptione, tanquam in parte intrinseca & essentiali, quia sacrificium fit in persona Christi, qui est principalis offerens & Sacerdos: Sumptio autem non est actio facta in persona Christi, sed in persona ipsius summentis, & pro suo beneficio. Neque in consummatione specierum, actio enim quæ est essentialis sacrificio, debet fieri in altari, siquidem in altari offertur sacrificium: consumptio autem specierum non fit in altari, sed in stomacho, vi caloris naturalis. Sed præter istas quatuor actiones nulla alia assignari potest, in qua essentia sacrificij Missæ consistat, præter consecrationem: Ergo in illa essentia sacrificij Missæ consistit.

9. Probatur secundò: Ad completam & adæquatam rationem sacrificij duo tantum requiruntur, oblatio nimis, & immutatio victimæ, ut ex ejus definitione supra relata constat: Sed utrumque in consecratione reperitur, oblatio quidem, quia non